WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Auditor General for Wales

Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol: Archwiliad o 'Dechrau'n Dda – Helpu plant i ddilyn ffyrdd iach o fyw' – **Cyngor Sir Gaerfyrddin**

Blwyddyn archwilio: 2018-19

Dyddiad cyhoeddi: Chwefror 2019

Cyfeirnod y ddogfen: 1102A2019-20

Paratowyd y ddogfen hon at ddefnydd mewnol Cyngor Sir Gaerfyrddin yn rhan o waith a wnaed yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Nid yw'r Archwilydd Cyffredinol na staff Swyddfa Archwilio Cymru yn derbyn unrhyw gyfrifoldeb o ran unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog neu gyflogai arall yn eu rhinwedd unigol, neu unrhyw drydydd parti.

Os gwneir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000.
Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus wrth ymdrin â cheisiadau, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. Mewn cysylltiad â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru, Swyddfa Archwilio Cymru a thrydydd partïon perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu ailddefnyddio'r ddogfen hon i Swyddfa Archwilio Cymru yn info.officer@audit.wales.

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay. Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

Mae'r tîm a wnaeth y gwaith hwn yn cynnwys Jeremy Evans, Alison Lewis a Richard Hayward dan gyfarwyddyd Huw Rees.

Cynnwys

Mae'r Cyngor wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth bennu'r 'cam' ac wedi ystyried y pum ffordd o weithio mewn modd effeithiol wrth gymryd camau i'w gyflawni.

Adroddiad cryno

Adroddiad Manwl

Rhan Un: Canfyddiadau'r Archwiliad 6

Mae'r Cyngor wedi ystyried y tymor hir wrth bennu'r cam hwn ac mae'n gweld gwelliant eisoes yn lefelau gweithgarwch pobl ifanc 6

Mae ystyried prosesau atal yn sylfaenol i'r camau y mae'r Cyngor yn eu cymryd 7

Mae'r Cyngor wedi ystyried mewn modd effeithiol sut y mae'r camau y mae'n eu cymryd yn cyfrannu at y nodau llesiant, ei amcanion eraill ac amcanion cyrff cyhoeddus eraill 8

Mae'r Cyngor yn cydweithredu ag amrywiaeth o bartneriaid wrth gynllunio a chyflawni'r cam hwn 9

Mae'r Cyngor yn cynnwys pobl ifanc wrth gynllunio a chyflawni'r cam ond gallai ymestyn ei weithgareddau ymgysylltu i fod yn fwy cynhwysol 10

Rhan Dau: Ymateb y Cyngor 11

Atodiadau

Atodiad 1 – Dangosyddion Cadarnhaol o'r Pum Ffordd o Weithio 12

Adroddiad cryno

Crynodeb

Pam y cynhaliwyd yr Archwiliad

1 Yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 (y Ddeddf), mae gofyniad statudol ar Archwilydd Cyffredinol Cymru (yr Archwilydd Cyffredinol) i archwilio cyrff cyhoeddus er mwyn asesu i ba raddau y maent wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth:

a. bennu eu hamcanion llesiant, a

b. chymryd camau i'w cyflawni.

Mae'r Ddeddf yn diffinio'r egwyddor datblygu cynaliadwy fel gweithredu mewn modd: '…sy'n ceisio sicrhau bod anghenion y presennol yn cael eu diwallu heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion hwythau'.

2 Mae'n rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol ddarparu adroddiad ar ei archwiliadau i Gynulliad Cenedlaethol Cymru o leiaf blwyddyn cyn ethol pob Cynulliad. Mae'n rhaid cyhoeddi'r adroddiad cyntaf o'r fath erbyn 2020, cyn etholiad y Cynulliad yn 2021.

3 Yn ystod 2018-19, mae'r Archwilydd Cyffredinol yn cynnal archwiliadau ar draws 44 o gyrff sydd wedi'u cynnwys yn y Ddeddf er mwyn llywio'i adroddiad i'r Cynulliad Cenedlaethol.

4 Ym mis Mai 2018, cyhoeddodd yr Archwilydd Cyffredinol ei adroddiad 'Myfyrio ar Flwyddyn Un: Sut mae Cyrff Cyhoeddus wedi Ymateb i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015?'. Daeth i'r casgliad bod cyrff cyhoeddus yn cefnogi egwyddorion y Ddeddf a'u bod yn cymryd camau i newid sut y maent yn gweithio.

5 Wrth ddatblygu ein dull o gynnal yr archwiliadau yn ystod 2018-19, ymgysylltwyd ag amrywiaeth o randdeiliaid, gan gynnwys trwy ein gwaith cychwynnol yn ystod 2017-18. Fe wnaethom weithio'n agos gyda Chomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol hefyd.

6 Gan fod y gwaith cychwynnol ym mlwyddyn un wedi cynnwys ystyriaeth o sut yr oedd cyrff cyhoeddus wedi pennu eu hamcanion llesiant, prif bwyslais y gwaith hwn yw sut y mae cyrff cyhoeddus yn cymryd camau i gyflawni eu hamcanion llesiant.

7 Mae'r canfyddiadau yn yr adroddiad hwn wedi'u seilio ar waith maes a wnaed yn ystod y cyfnod o fis Hydref 2018 hyd fis Rhagfyr 2018.

8 Mae'r adroddiad hwn yn nodi ein canfyddiadau o'n harchwiliad o 'Byddwn [y Cyngor] yn cynyddu amrywiaeth y gweithgareddau corfforol sydd ar gael i blant, ac yn targedu'r rheini sy'n wynebu'r risg fwyaf o anweithgarwch', cam y mae'r Cyngor yn ei gymryd i gyflawni ei amcanion llesiant.

9 Mae hefyd yn nodi ymateb cychwynnol y Cyngor i'n canfyddiadau.

Yr hyn a archwiliwyd

10 Archwiliwyd i ba raddau mae'r Cyngor yn gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth gynyddu amrywiaeth y gweithgareddau corfforol sydd ar gael i blant, a thargedu'r rheini sy'n wynebu'r risg fwyaf o anweithgarwch.

11 Er mwyn gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy mae'n rhaid i gyrff cyhoeddus ystyried y 'ffyrdd o weithio' canlynol:

Arddangosyn 1: y 'pum ffordd o weithio'

Mae'r tabl isod yn nodi'r 'pum ffordd o weithio' a ddiffinnir yn nogfen Llywodraeth Cymru 'Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 Yr Hanfodion.[1]

Y Pum Ffordd o Weithio
Hirdymor Pwysigrwydd cydbwyso anghenion tymor byr â'r angen i ddiogelu'r gallu i ddiwallu anghenion hirdymor hefyd. **Atal** Sut y gall gweithredu i atal problemau rhag codi neu waethygu helpu cyrff cyhoeddus i gyflawni eu hamcanion. **Integredig** Ystyried sut y gall amcanion llesiant y corff cyhoeddus effeithio ar bob un o'r nodau llesiant, ar eu hamcanion eraill, neu ar amcanion cyrff cyhoeddus eraill. **Cydweithredol** Gweithredu ar y cyd ag unrhyw berson arall (neu rannau gwahanol o'r corff ei hun) a allai helpu'r corff i gyflawni ei amcanion llesiant. **Cynnwys** Pwysigrwydd cynnwys pobl â buddiant mewn cyflawni'r nodau llesiant, a sicrhau bod y bobl hynny yn adlewyrchu amrywiaeth yr ardal y mae'r corff yn ei wasanaethu.

12 Canfu ein harchwiliad fod: **Y Cyngor wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth bennu'r 'cam' ac wedi ystyried y pum ffordd o weithio mewn modd effeithiol wrth gymryd camau i'w gyflawni.**

[1] Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 Yr Hanfodion, Llywodraeth Cymru (2015)

Adroddiad manwl

Rhan 1 – Canfyddiadau'r archwiliad

Mae'r Cyngor wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth bennu'r 'cam' ac wedi ystyried y pum ffordd o weithio mewn modd effeithiol wrth gymryd camau i'w gyflawni

Mae'r Cyngor wedi ystyried y tymor hir wrth bennu'r cam hwn ac mae'n gweld gwelliant eisoes yn lefelau gweithgarwch pobl ifanc

Yr hyn y chwiliwyd amdani

13 Chwiliwyd am dystiolaeth o:

- ddealltwriaeth drylwyr o'r anghenion presennol a hirdymor a'r heriau a'r cyfleoedd cysylltiedig;
- cynllunio dros gyfnod priodol o amser;
- adnoddau wedi'u dyrannu i sicrhau buddion hirdymor; a
- threfniadau monitro ac adolygu priodol.

14 Llywiwyd ein harchwiliad hefyd gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer yr 'hirdymor' a nodwyd a ddefnyddiwyd yn rhan o'r archwiliad hwn.[2]

Yr hyn a ganfuwyd

15 Nodwyd y cryfderau canlynol:

- mae gan y Cyngor nod hirdymor i wella iechyd a llesiant plant a phobl ifanc (fel bod plant iach yn datblygu i fod yn oedolion iach ac yn rhieni iach sy'n magu plant iach);
- mae gan y Cyngor weledigaeth o newidiadau hirdymor trwy'r cenedlaethau, wrth nodi buddion tymor byr; er enghraifft, cynnydd yn nifer y plant a'r bobl ifanc sy'n cymryd rhan mewn chwaraeon trwy'r rhaglen pobl ifanc egnïol a defnydd llysgenhadon ifanc.

16 Nodwyd y meysydd canlynol i'w gwella:

- mae angen i'r Cyngor gasglu data er mwyn gallu:
    - deall y materion yn ddigon manwl;

[2] Gweler Atodiad 1

    - pennu beth yw llwyddiant (ar sail canlyniadau); a
    - gwybod sut y bydd yn mesur canlyniadau.
- Er mai sicrhau newid cynhaliol hirdymor yw'r weledigaeth, tair blynedd yw'r gorwel cynllunio y mae'r Cyngor yn ei ddefnyddio yn gorfforaethol ar gyfer cynllunio busnes. Dylai'r Cyngor ystyried sut y gall annog gwasanaethau i feddwl am gynllunio dros gyfnod hirach o amser;
- gallai'r Cyngor ystyried beth yw cynnig hamdden hunangynhaliol i liniaru'r effeithiau sy'n gysylltiedig â chylchoedd cyllid blynyddol ar hyn o bryd;
- bydd y Cyngor yn edrych ar sut y mae'n mesur y gwerth sy'n gysylltiedig â'r gwasanaethau y mae'n eu darparu.

Mae ystyried prosesau atal yn sylfaenol i'r camau y mae'r Cyngor yn eu cymryd

Yr hyn y chwiliwyd amdani

17 Chwiliwyd am dystiolaeth o:

- dealltwriaeth drylwyr o natur y broblem a'r math o broblem y gallai'r cam helpu i'w atal rhag codi neu waethygu;
- adnoddau a ddyrannwyd i sicrhau y cyflawnir buddion ataliol; a
- threfniadau monitro ac adolygu effeithiolrwydd y cam wrth atal problemau rhag codi neu waethygu.

18 Llywiwyd ein harchwiliad hefyd gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer 'atal' a nodwyd gennym ac a ddefnyddiwyd yn rhan o'r archwiliad hwn.[3]

Yr hyn a ganfuwyd

19 Nodwyd y cryfderau canlynol:

- mae atal gordewdra a'r problemau sy'n gysylltiedig â diffyg gweithgarwch corfforol yn nod canolog i'r cam hwn;
- mae gan y Cyngor ddealltwriaeth glir o'r ffaith y gall bod yn gorfforol egnïol yn ystod ieuenctid atal problemau sy'n gysylltiedig ag anweithgarwch yn ddiweddarach mewn oes;
- mae'r Cyngor yn amlwg yn ceisio torri cylch gordewdra;
- er bod y cam yn canolbwyntio ar bobl ifanc, mae'r Cyngor yn dymuno effaith ehangach. I bob pwrpas, mae'r cam yn ceisio creu cymunedau mwy iach a newid ymddygiad ar draws cenedlaethau.

20 Nodwyd y meysydd canlynol i'w gwella:

[3] Gweler Atodiad 1

- dylai'r Cyngor ystyried sut y gallai gwella data a dealltwriaeth o ordewdra ymhlith plant a lefelau gweithgarwch alluogi dulliau wedi'u targedu a'u teilwra'n fwy i fynd i'r afael â'r materion;
- dylai'r Cyngor gael gwell dealltwriaeth o ganlyniadau gwahanol ymyraethau i'w helpu i barhau i ddatblygu arferion llwyddiannus.

Mae'r Cyngor wedi ystyried mewn modd effeithiol sut y mae'r camau y mae'n eu cymryd yn cyfrannu at y nodau llesiant, ei amcanion eraill ac amcanion cyrff cyhoeddus eraill

Yr hyn y chwiliwyd amdani

21 Chwiliwyd am dystiolaeth o ystyriaeth o:

- sut y gallai'r cam hwn gyfrannu at y saith nod llesiant cenedlaethol;
- sut y bydd cyflawni'r cam hwn yn effeithio ar amcanion llesiant a blaenoriaethau ehangach y Cyngor; a
- sut y bydd cyflawni'r cam hwn yn effeithio ar amcanion llesiant cyrff cyhoeddus eraill.

Yr hyn a ganfuwyd

22 Nodwyd y cryfderau canlynol:

- mae cynlluniau busnes y Cyngor yn crynhoi'r camau allweddol ar gyfer adrannau sydd wedi'u croesgyfeirio ag amcanion llesiant y Cyngor a'r saith nod llesiant cenedlaethol;
- mae'r Cyngor yn edrych mewn modd corfforaethol ar y mater o gynyddu lefelau gweithgarwch, ar draws gwasanaethau mae'n chwilio am ffyrdd arloesol o ddatblygu'r agenda hon, er enghraifft trwy'r cysyniad o'r pentref byw yn iach;
- dywedodd y Cyngor wrthym ei fod o'r farn ei fod wedi integreiddio ag Iechyd Cyhoeddus Cymru; mae'r ddau sefydliad yn mynd ar drywydd nod cyfrannol o fynd i'r afael â gordewdra yn Sir Gaerfyrddin.

23 Ni nodwyd unrhyw feysydd i'w gwella yn y maes hwn.

24 Llywiwyd ein harchwiliad hefyd gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer 'integredig' a nodwyd gennym ac a ddefnyddiwyd yn rhan o'r archwiliad hwn.[4]

[4] Gweler Atodiad 1

Mae’r Cyngor yn cydweithredu ag amryw o bartneriaid wrth gynllunio a chyflawni’r cam hwn

Yr hyn y chwiliwyd amdani

25 Chwiliwyd am dystiolaeth bod y Cyngor:

- wedi ystyried sut y gallai weithio gydag eraill i gyflawni’r cam (i gyflawni ei amcanion llesiant, neu gynorthwyo corff arall i gyflawni ei amcanion llesiant);
- yn cydweithredu’n effeithiol i gyflawni’r cam; ac
- yn monitro ac yn adolygu a yw’r cydweithredu yn ei helpu neu’n helpu ei randdeiliaid i gyflawni amcanion llesiant.

Yr hyn a ganfuwyd

26 Nodwyd y cryfderau canlynol:

- rhoddodd y Cyngor ystyriaeth weithredol i gydweithredu wrth gynllunio’r cam hwn;
- mae’n gweithio gydag eraill i’w helpu i gyflawni’r camau gweithredu sy’n cyfrannu at y cam ac i arwain at yr effaith ehangaf. Mae’r partneriaid yn cynnwys: y Bwrdd Iechyd, ysgolion, Iechyd Cyhoeddus Cymru, Chwaraeon Cymru, cyrff llywodraethu cenedlaethol ar gyfer chwaraeon, y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, Sustrans, Cymdeithas Gwasanaethau Gwirfoddol Sir Gâr, a’r trydydd sector ehangach;
- dywedodd y Cyngor wrthym fod gwasanaethau addysg, plant a hamdden yn cydweithio’n effeithiol i gyflawni’r cam.

27 Nodwyd y meysydd canlynol i’w gwella:

- ymgysylltu’n fwy â rhai ysgolion er mwyn cyflawni’r buddion mwyaf posibl o ddefnyddio adeiladau ysgolion y tu allan i oriau ysgol;
- ymgysylltu’n fwy â’r Cynghorau Tref a Chymuned i archwilio sut y gallant gefnogi uchelgeisiau’r Cyngor yn well.

28 Llywiwyd ein harchwiliad hefyd gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer ‘cydweithredu’ a nodwyd gennym ac a ddefnyddiwyd yn rhan o’r archwiliad hwn.[5]

[5] Gweler Atodiad 1

Mae’r Cyngor yn cynnwys pobl ifanc wrth gynllunio a chyflawni’r cam ond gallai ymestyn ei weithgareddau ymgysylltu i fod yn fwy cynhwysol

Yr hyn y chwiliwyd amdani

29 Chwiliwyd am dystiolaeth bod y Cyngor wedi:

- nodi pwy y mae angen eu cynnwys wrth gynllunio a chyflawni’r cam;
- cynnwys rhanddeiliaid allweddol mewn modd effeithiol wrth gynllunio a chyflawni’r cam;
- defnyddio canlyniadau’r ymgysylltu i lunio datblygiad a chyflawniad y cam; a
- cheisio dysgu gwersi a gwella’i ddull o ymgysylltu.

Yr hyn a ganfuwyd

30 Nodwyd y cryfderau canlynol:

- mae’r Cyngor yn defnyddio nifer o ddulliau o gynnwys pobl ifanc wrth gynllunio a chyflawni’r cam, gan gynnwys:
    - holiaduron i gasglu barn ac adborth, er enghraifft yr arolwg digonolrwydd chwarae a chwaraeon ysgol;
    - ymgynghori â’r Cyngor Ieuenctid;
    - sefydlu Cynghorau Chwaraeon Ysgol (i sicrhau bod y ddarpariaeth mewn ysgolion yn cyd-fynd â dymuniadau pobl ifanc). Mae gan 50% o ysgolion uwchradd gyngor chwaraeon erbyn hyn;
    - Y Cynllun Llysgenhadon Ifanc - pan fo pobl ifanc yn cydlunio ac yn cydgyflawni gweithgareddau i bobl ifanc eraill; a’r
    - Rhaglen Ysgolion Iach – pobl ifanc mewn ysgolion yn helpu i bennu blaenoriaethau’r rhaglen yn yr ysgolion.

31 Nodwyd y meysydd canlynol i’w gwella:

- gallai’r Cyngor ystyried cynnal asesiad o’r effaith ar gydraddoldeb ar lefel y cam i fod yn sicr ei fod yn gynhwysol a’i fod yn ystyried gofynion pobl ifanc o grwpiau â nodweddion gwarchodedig.

Rhan Dau: Ymateb y Cyngor

32 Ar ôl cwblhau ein gwaith maes, cyflwynwyd ein canfyddiadau i uwch swyddogion y Cyngor mewn gweithdy ym mis Rhagfyr 2018. Yn y gweithdy hwn dechreuodd y Cyngor ystyried ei ymateb i'n canfyddiadau ac o ganlyniad i'r trafodaethau yn y gweithdy, a rhagor o fyfyrio ar ein canfyddiadau, mae'r Cyngor wedi datblygu'r camau canlynol o dan themâu penodol.

Hirdymor
Adolygu pa ddata sydd ar gael ar hyn o bryd a nodi pa wybodaeth arall sydd ei hangen i ddangos tystiolaeth o gynnydd tuag at gyflawni canlyniadau/effaith yn y tymor hirach.
Adolygu cyfleoedd i ymestyn yr amserlen cynllunio busnes, h.y. cynlluniau gwasanaeth i nodi amcanion a risgiau tymor hirach (e.e. deng mlynedd).
Nodi'r agweddau allweddol sy'n sail i gynnig hamdden hunangynhaliol.
Nodi sut i fesur gwerth cymdeithasol y gwasanaethau a ddarparwyd gan y cam.
Cynnwys
Cynnal Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb ar y cam.
Nodi a mynd i'r afael ag unrhyw fylchau yn y grwpiau/fforymau y mae pobl ifanc yn eu defnyddio i ymgynghori ac ymgysylltu i sicrhau eu bod yn gwbl gynhwysol.
Cydweithredol
Ymgysylltu'n fwy ag ysgolion er mwyn cyflawni'r buddion mwyaf posibl o ddefnyddio adeiladau ysgolion ar gyfer gweithgareddau y tu allan i oriau ysgol / buddion cymunedol.
Parhau i ymgysylltu â Chynghorau Tref a Chymuned i nodi cyfleoedd iddynt gefnogi'r Cyngor i gyflawni'r cam.
Corfforaethol
Datblygu system i ddarparu sicrwydd ar lefel gorfforaethol bod y Cyngor yn ystyried y pum ffordd o weithio yn y camau i gyflawni'r amcanion llesiant.
Datblygu proses i ddefnyddio a sefydlu'r gwersi a ddysgwyd ar draws y Cyngor.

33 Byddwn yn parhau i fonitro cynnydd y Cyngor wrth weithredu'r camau hyn ac i ba raddau y maent yn mynd i'r afael â'r materion a nodwyd yn ein canfyddiadau.

Atodiad 1

Dangosyddion Cadarnhaol o'r Pum Ffordd o Weithio

Mae'r tabl isod yn nodi 'dangosyddion cadarnhaol' ar gyfer pob un o'r pum ffordd o weithio yr ydym wedi'u nodi ac y byddwn yn eu defnyddio er mwyn helpu i lywio ein hasesiadau o'r graddau y mae cyrff yn cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy. Nid ydym yn bwriadu defnyddio'r dangosyddion fel 'rhestr wirio'. Dylid eu hystyried yn 'ddangosyddion' a fydd yn ein helpu i gyrraedd casgliadau, yn hytrach na 'phenderfynyddion' o'r graddau y mae corff yn gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynliadwy wrth gymryd camau i gyflawni ei amcanion llesiant.

Arddangosyn 1: Dangosyddion cadarnhaol o'r pum ffordd o weithio

Beth fyddai'n dangos bod corff yn cymhwyso'r ffordd hirdymor o weithio yn llawn?
• Ceir dealltwriaeth glir o ystyr 'hirdymor' yng nghyd-destun y Ddeddf. • Mae wedi cynllunio'r cam i gyflawni'r amcan(ion) llesiant a chyfrannu at ei weledigaeth hirdymor. • Mae wedi cynllunio'r cam i gyflawni buddion tymor byr a chanolig, sydd wedi'u cydbwyso â'r effaith yn y tymor hir (o fewn cyd-destun y prosiect). • Mae wedi cynllunio'r cam ar sail dealltwriaeth soffistigedig o anghenion a phwysau presennol ac yn y dyfodol, gan gynnwys dadansoddi tueddiadau yn y dyfodol. • O ganlyniad i hyn, ceir dealltwriaeth gynhwysfawr o'r risgiau a'r cyfleoedd presennol ac yn y dyfodol. • Mae adnoddau wedi'u dyrannu i sicrhau y cyflawnir buddion hirdymor yn ogystal â rhai tymor byr. • Ceir pwyslais ar gyflwyno canlyniadau, a nodir cerrig milltir/camau datblygu pan gaiff canlyniadau eu cyflawni yn y tymor hir. • Mae'n agored i ffyrdd newydd o wneud pethau a allai helpu i gyflawni buddion yn y tymor hirach. • Mae'n gwerthfawrogi gwybodaeth ac yn canlyn dulliau wedi'u seilio ar dystiolaeth.
Beth fyddai'n dangos bod corff yn cymhwyso'r ffordd ataliol o weithio yn llawn?
• Mae'r corff yn ceisio deall yr achosion sydd wrth wraidd problemau er mwyn gallu mynd i'r afael â chylchoedd negyddol a heriau ar draws cenedlaethau. • Mae'r corff yn gweld heriau o safbwynt y system gyfan, gan adnabod a gwerthfawrogi'r buddion hirdymor y gallant eu cyflwyno i bobl a lleoedd. • Mae'r corff yn dyrannu adnoddau i gamau ataliol sy'n debygol o gyfrannu at well canlyniadau, a gwell defnydd o adnoddau yn y tymor hir, hyd yn oed pan fo cyfyngiad posibl ar y gallu i ddiwallu rhai o'r anghenion tymor byr. • Ceir trefniadau gwneud penderfyniadau ac atebolrwydd sy'n cydnabod gwerth camau ataliol ac sy'n derbyn gostyniadau tymor byr mewn perfformiad ac adnoddau wrth ganlyn y gwelliannau disgwyliedig i'r canlyniadau a'r defnydd o adnoddau.

Beth fyddai'n dangos bod corff yn defnyddio dull 'integredig'?
• Mae unigolion ar bob lefel yn deall eu cyfraniad i gyflawniad y weledigaeth a'r amcanion llesiant. • Mae unigolion ar bob lefel yn deall yr hyn y mae gwahanol rannau'r sefydliad yn ei wneud ac yn ceisio cyfleoedd yn rhagweithiol i weithio ar draws ffiniau sefydliadol. Caiff hyn ei efelychu yn ei waith â chyrff cyhoeddus eraill. • Mae unigolion ar bob lefel yn cydnabod y dibyniaethau ar draws y sefydliad i gyflawni'r uchelgais a'r amcanion. • Ceir diwylliant agored o rannu gwybodaeth. • Ceir dealltwriaeth ddatblygedig o sut y mae'r amcanion llesiant a'r camau i'w cyflawni yn effeithio ar gyrff eraill y sector cyhoeddus. • Mae unigolion yn gweithio'n rhagweithiol ar draws ffiniau sefydliadol i gyflawni'r cyfraniad mwyaf posibl ar draws y nodau llesiant ac i leihau'r effeithiau negyddol gymaint â phosibl. • Mae trefniadau llywodraethu, strwythurau a phrosesau yn cefnogi hyn, ac ymddygiad hefyd.
Beth fyddai'n dangos bod corff yn cydweithredu'n effeithiol?
• Mae'r corff yn canolbwyntio ar le, cymuned a chanlyniadau yn hytrach na ffiniau sefydliadol. • Mae gan y corff ddealltwriaeth o amcanion partneriaid a'u cyfrifoldebau, sy'n helpu i lywio gweithgareddau cydweithredol. • Mae gan y corff berthynas gadarnhaol ac aeddfed â rhanddeiliaid, a chaiff gwybodaeth ei rhannu mewn ffordd agored a thryloyw. • Mae'r corff yn cydnabod ac yn gwerthfawrogi cyfraniadau'r holl bartneriaid. • Mae'r corff yn ceisio sefydlu prosesau a ffyrdd o weithio cyfrannol, pan fo hynny'n briodol.
Beth fyddai'n dangos bod corff yn cynnwys pobl yn effeithiol?
• Meddu ar ddealltwriaeth o bwy sydd angen bod yn gysylltiedig a pham. • Myfyrio ar ba mor dda yw'r ddealltwriaeth o anghenion a heriau y bobl hynny ar hyn o bryd. • Gweithio mewn modd cydgynhyrchiol, gweithio gyda rhanddeiliaid i gynllunio a chyflawni. • Ystyried barn rhanddeiliaid yn ffynhonnell wybodaeth hollbwysig a fydd yn helpu i gyflawni gwell canlyniadau. • Sicrhau y cynrychiolir yr amrywiaeth lawn o randdeiliaid a'u bod yn gallu cymryd rhan. • Bod â pherthynas aeddfed o ymddiriedaeth â'i randdeiliaid, lle ceir dialog parhaus a chaiff gwybodaeth ei rhannu mewn ffordd agored a thryloyw. • Sicrhau bod rhanddeiliaid yn deall effaith eu cyfraniad. • Gofyn am adborth gan randdeiliaid allweddol a defnyddio hyn i helpu i ddysgu a gwella.

Wales Audit Office
24 Cathedral Road
Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500
Fax: 029 2032 0600
Textphone: 029 2032 0660

E-mail: info@audit.wales
Website: www.audit.wales

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500
Ffacs: 029 2032 0600
Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru
Gwefan: www.archwilio.cymru